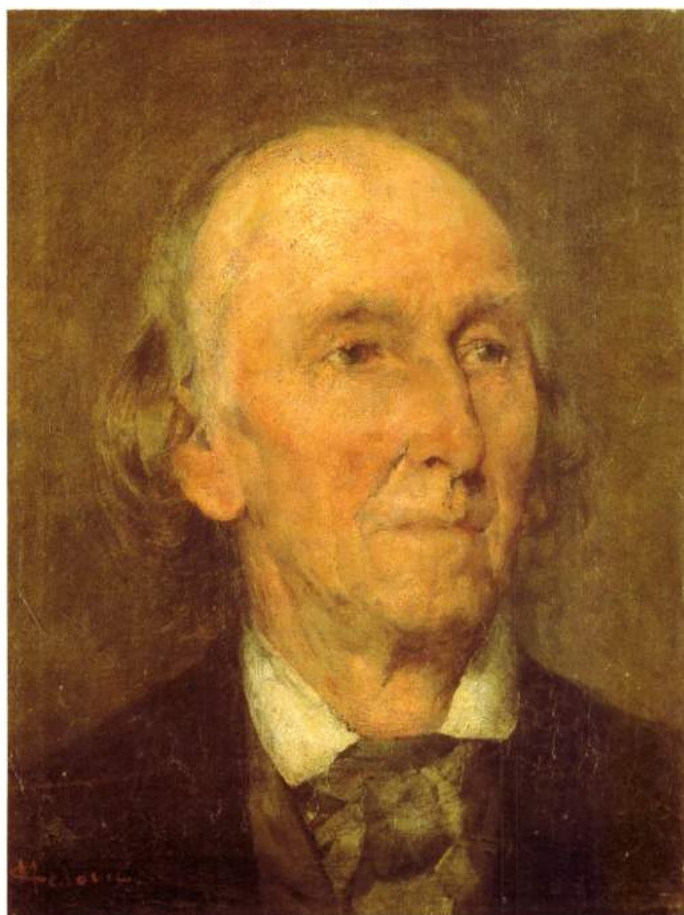

C. MEDOVIĆ, *Bakanal*. Zagreb, Moderna galerija

u Zagrebu (*Splitski sabor, Dolazak Hrvata, Zaruke kralja Zvonimira, Krunjenje Ladislava Napuljskoga*). Na tim reprezentativnim slikama o njegovim lik. sposobnostima najviše govore detalji. Suprotno tome, na religijskim slikama znao je krajnjom jednostavnošću naslikati izražajne likove svetaca (*Sv. Franjo, Sv. Jerolim*). Od žanr-prizora zapažene su njegove brojne *Pompejanke*, a poslije 1898. slika portrete, od kojih su neki

C. MEDOVIĆ, *Portret starca*. Zagreb, Moderna galerija

izvanredne vrsnoće (*Portret starice, Taština*). Do 1907. narudžbama vlade vezan je uz Zagreb; izlaže s hrv. umjetnicima (Pešta, Kopenhagen, Pariz, Prag, Beograd, Sofija, Zagreb, Split). U međuvremenu je sagradio kuću u Kuni (1898) i ljetnikovac uz more u Crkvicama (1901) i otada veći dio godine boravi na Pelješcu slikajući u pleneru (*Groblje u Kuni, Brižine, Pejzaž iz Postupa, Krovovi u snijegu, Ulica sa svodom, Pejzaž sa žitom, Mjesečina*). God. 1907. napušta Zagreb, živi u osami na Pelješcu i neu-morno radi; počinje slikati mrtve prirode (*Sardelice, Ribe i rakovi*), marine (*Lebić, Bonaca*) i pelješke krajolike, a paletu obogaćuje rumenilom vrije-sa, žutilom brniste i bogatom skalom modrine mora. Napustivši bilježenje detalja s početka stoljeća, oko 1905. gustim impastom i impulzivnim udarcima bilježi dojmove iz prirode (*Val, Pejzaž*), opredijelivši se oko 1907. za novu tehničku maniru sitno crtkanoga poentilizma. U tzv. ranome pelješkome razdoblju (1908–12) slika krajolike većih dimenzija (*Poslije proljetne kiše, Rascvala brnista, Pelješko-korčulanski kanal*), a poentilizam je grafički discipliniran (*Vrijes*), da bi u tzv. kasnome pelješkome razdoblju (1914–18) na manjim impresionističkim platnima udarci postali rastočene partikule boja (*Vrijes, Vrijes u polju, Pelješki pejzaž*).

Boravak u Beču (1912–14) ne donosi bitnih promjena u njegovu stvaralaštvu; 1913. priređuje u Beču samostalnu izložbu, a 1914. izlaže u Opatiji. Zatečen ratom vraća se u Kunu, slika portrete, mrtve prirode i poneku oltarnu sliku (Vrboška, Slano), no nadalje slika slikovite predjele Pelješca. Premda u njegovu golemu opusu ponekada ima kolebanja u kvaliteti, M. je, uz Bukovca, najmarkantnija ličnost u prvome naraštaju slikara hrvatske moderne. Bavio se povijesnom i religioznom tematikom, slikao mrtve prirode i portrete, no prvi je uočio vrijednost primorskoga krajolika te ga njegovao kao samostalnu slikarsku vrstu i njime otvorio put modernom hrv. pejzažnom slikarstvu.

LIT.: I. Kršnjavi, *Pogled na razvoj hrvatske umjetnosti u moje doba*, HK, 1905. — Isti, *Prilog povijesti savremene hrvatske umjetnosti*, Narodne novine, 1913, 159. — N. Subotić, *Celestin Medović*, HR, 1925, 7. — M. Peić, *Celestin Medović*, u knjizi: *Hrvatski umjetnici*, Zagreb 1968. — V. Kružić-Uchytel, *Celestin Medović — život i djelo*, Zagreb 1978. V. K. U.

MEDULIĆ, društvo lik. umjetnika osn. 1908. u Splitu pod nazivom Društvo hrvatskih umjetnika »Medulić«. Zaslugom slikara E. Vidovića, organizirana je te godine u Splitu Prva dalmatinska umjetnička izložba na kojoj je društvo osnovano. Krajem 1909. Medulić priređuje u Ljubljani (u Jakopičevu paviljonu) Drugu umjetničku izložbu na kojoj sudjeluje dvadeset umjetnika iz Dalmacije. Ideologom društva postaje I. Meštrović, a program je težio oslobođenju hrv. umjetnosti od stranoga kult. i polit.

A. MEDULIĆ, *Pripovijest o Tobiji*. Zagreb, Strossmayerova galerija starih majstora

utjecaja i stvaranju umjetnosti nac. obilježja nadahnute junačkim nar. pjesmama. Ta je ideja došla do punoga izražaja na izložbi »Medulića« u Zagrebu krajem 1910 (u Umjetničkom paviljonu) pod naslovom »Nejunačkom vremenu usprkos«, koja je okupila četrdeset izlagača; uz Hrvate, izlagali su Slovenci (R. Jakopič, M. Jama, I. Plečnik), Srbi (Nadežda Petrović) i Čeh J. Ušrka. Na izložbi se isticao ciklus Kraljevića Marka (Meštrović, Rački, Babić, Krizman). Izložba je novom tematikom i svježinom lik. ideja izazvala veliko zanimanje publike i kritike. »Medulić znači mladu umjetničku generaciju, mlado naše slikarstvo i kiparstvo, smiono i buntovno« (A. G. Matoš). Društvo sudjeluje 1912. na IV. jugoslavenskoj umjetničkoj izložbi »Lade« u Beogradu, a posljednju svoju izložbu održalo je 1919. u Splitu.

LIT.: K. Hegedušić, Likovna grupiranja u Hrvatskoj, Ars 37, 1937, 1. — V. Novak-Ostrič, Društvo hrvatskih umjetnika »Medulić« (katalog), Zagreb 1962 (s iscrpnom literaturom). R.

MEDULIĆ, Andrija (Andrea Meldola, Andrea Schiavone), slikar i grafičar (Nadin ili Zadar, oko 1500 — Venecija, 1. XII. 1563); prezime Medulić izveo je I. Kukuljević u XIX. st. iz tal. prezimena i ne nalazi se u pisanim izvorima. Potjecao od tal. obitelji Meldola, doseljene u Zadar iz pokrajine Forlija, a sam je tomu imenu dodavao nadimak Schiavone (dalmatinski Hrvat). U zapisima dolazi pod imenima: *Andrea Schiavone; Schiavon; ser Andrea depentor; Andreas Sclabonus dictus Meldula quondam ser Simeonis; ser Andreas Meldola de Hiadra pictor; messer Andrea Schiavon depentor* i sl. Bio je u rodu s piscem Petrom Zoranićem.

U mladosti je učio slikarstvo vjerojatno kod kojega dalm. slikara u Šibeniku ili Zadru. Zidne slike *Posljednji sud* (Zadar, katedrala), *Svećani ulazak u Šibenik* (Šibenik, Gradska loža) i *Posljednja večera* (Šibenik, refektorij dominikanskoga samostana), koje su mu po tradiciji pripisivane, uništene su; po nekim očevicima nisu odgovarale Medulićeve načinu slikanja. Pretpostavlja se da ih je radio Andrijin stariji brat Marcantonio de Meldola koji se kao slikar spominje 1547–60. u Zadru. Podaci o A. Meduliću vrlo su oskudni, pa se povjesničari umjetnosti do danas nisu u mnogome složili o njegovu životu i radu. Prve vijesti donosi G. Vasari iz

A. MEDULIĆ, *Poklonstvo pastira*, bakropis

1541–42. Oko 1530. došao je vjerojatno u Veneciju i potpao pod utjecaj Bonifazija de' Pitati Veronesea. U njegovim se crtežima i bakrorezima osjeća snažan utjecaj Parmigianina, kod kojega je možda učio u Bologni ili u Parmi. Potom sve do smrti radi uglavnom u Veneciji gdje je jedan od prvih i najizrazitijih predstavnika manirističke slikarske struje, zbog čega su ga suvremeni pristalice klasičnoga slikarstva napadali i nazivali divljim i dekadentnim. U razdoblju 1540–45. M. izravno utječe na slikarstvo mladoga Tintoretta, s kojim izvodi freske u palači Zeno di Crociferi; poslije je i sam potpada pod jak utjecaj Tiziana (njegovo prijateljstvo s velikim majstorom nije utvrđeno). Rafael i ostali slikari rimske škole utjecali su na Medulića posredno, uglavnom preko Parmigianina i nekih suvremenih bakrorezaca. Pretpostavlja se da je u slikanju krajolika prihvatio utjecaj nizozemskoga slikara L. Sustrisa. Kao i J. Klovic, tako je i M. utjecao na španj. slikara grč. podrijetla El Greca. Medulićevo slikarstvo, poglavito otvoreno i slobodno namaz te »koloristička likvidnost«, prema Fioccu, nisu rezultat slikarove ograničene vještine, već njegov osobni izraz; Medulićev način nije »epizoda, već nužna etapa velikoga i slavnoga venecijskoga slikarstva«.

M. je započeo crtežima i bakropisima, uglavnom prema Parmigianinu, a potom nastavio freskama i uljima; izrađivao je osobito mnogo pov., mit. i alegorijske sličice na drvu i platnu kao ukras različitoga pokućstva, škrinja, glazbala itd., kako su tada običavali raditi i mnogi drugi slikari. U svojim crtežima i bakropisima ostao je slikar i primjenjivao izrazito slikarske efekte (*Judita* i *Oplakivanje Krista* u bečkoj Albertini; *Madona s djetetom* i *Alegorija* u firentinskoj galeriji Uffizi; *Zaruke Sv. Katarine* i *Judita* u londonskome British Museumu; *Apostoli* u Grafičkoj zbirci NSB u Zagrebu). U bakrorezu je primijenio nov postupak rada suhom iglom. God. 1559. naslikao je pet fresaka na stropu u Knjižnici Sv. Marka u Veneciji, koju je Sansovino bio upravo izgradio. Osim fresaka sadržava Medulićevo djelo više od 100 slika i jednako toliko grafika i crteža. Od brojnih kompozicija s mit. temama ističu se ciklusi slika o Erosu i Psihi (Kassel, Venecija); najljepša je od njih *Svadba Erosa i Psihe* u Chatsworthu. Medulićeve slike rane faze (oko 1540) otkrivene su u Bellunu i u obližnjemu selu Mel. U nas se čuvaju njegove dvije ukrasne ploče za škrinje, *Orfej* i *Narcis* (splitska Galerija umjetnina), koje su slične slikama iz ciklusa *Eros i Psiha*; *Andeo* i *Pripovijest o Tobiji* (Strossmayerova galerija starih majstora HAZU); a *Trijumf s ratnicima* nalazi se u Bijelom dvoru u Beogradu. Ni jedna Medulićeva slika nije signirana ni datirana, osim nekoliko bakroreza, pa to otežava njihovu pouzdanu atribuciju.

Iz svih Medulićevih djela struji originalna i naglašena dinamika koja se očituje u pokretu likova, kompoziciji i koloritu. On je zapustio klasičnu uravnoteženu renesansnu kompoziciju kao i jasan pedantan crtež. Većina njegovih slika ostavlja dojam da su rađene u jednom zamahu, skicorno, s pokrenutim, gotovo senzualnim likovima, širokim namazima boje i mekim sfumatom koji im daje toplinu i intimnost. Osobito su zanimljivi njegovi krajolici koji se ubrajaju među prve samostalne pejzaže u tal. slikarstvu. Premda su prepuni likova i mit. prizora, ta komponenta ima sporednu važnost, a bitan je sam krajolik ostvaren zreloom zračnom perspektivom. — M. je jedan od najistaknutijih umjetnika koji su potekli iz hrv. sredine a djelovali su izvan domovine.

Očuvana su mu djela: oltarna slika sa Sv. Sebastijanom, Andrijom i Rokom (Mel, Belluno); *Midin sud*, *Deukalion* i *Pira*, *Legenda o Psihi*,